

Na boha s kyjom

No, počujte, deti! Ja budem hniť, vy budete žiť, ale to viac nepočujete. A koniec že si dobre "zachovajte!"

Len veru, raz bol človek mocný a na všetko odvážny. Iba toho neprevládal, do koho neoddal sa, iba tú robotu neurobil, do ktorej neprichytil sa, a púšťal sa vždy do každého remesla. Ale hoc mu nikto nič odopriet' nemohol a zarábal deň i noc, predsa nikdy k ničomu prísť nemohol. Druhí ľudia vždy mali, čo im bolo treba, a on vždy iba vtedy opamätal sa, keď zas bol na holej dlani so ženou aj s deväťoro deťmi.

Domrzalo ho to, aj ho domrzelo.

„Ej," pomyslí si, „takto to naveky nepôjde. Toto už sám boh tak nerovno delí: druhým všetko a mne holú dľaň. Ale donútim ho, čo kde je, aby už raz aj mne nadelil, a keď nie, aspoň vyvším sa!"

Ako si zamyslel, tak schystal sa. Pochytil z kúta kyj a z klinca prázdnu kapsu.

„Čože chceš, kdeže pôjdeš?" opytuje sa ho žena.

„Na boha s kyjom!" odvrkne jej len tak cez plece.

„Čože robí sa ti? Kdeže boha nájdeš?"

„A už keď je svet bohov, dakde v svete aj on byť musí! A ty nestar sa mi do toho!"

S tým vyletel ako pochabý z domu a kadiaľ chodil, kadiaľ nechodil, kto by za tým pochodil?!

Sám nevedel, kde zašiel, ale boha ešte nenašiel. Raz podvečer príde na jednu lúku, čo nemala ani konca, ani kraja.

„Ej," hovorí „tu by už raz mohol byť, tu! Bolo by aspoň kde ponaháňať sa s ním. Ale už kohokoľvek tu do-

NA BOHA S KYJOM

pálím, na tom vyvším sa; aspoň ma trocha zlost' minie; veď toto človek neslýchal, toľký svet tárať sa a takto nadarmo!"

Vtom zazrie tam starého žobráčika o barle. Ide pravo na neho.

„Kdeže ideš, kde, človeče?" opytuje sa ho žobráčik.

„Na boha s kyjom! A vámže čo do toho?"

„Čože by mi bolo, trebárs i nič! Lenže more nevypiješ, horu neprevalíš, boha neprevládzeš!"

„A veď už i sám tak voliačo hútam," rečie náš človek. „A preto zaumienil som si, že koho prvého nájdem, na tom vyvším sa: a to ste vy!"

Vtom už dvíhal kyj, že starčeka ovalí. Ale stretli sa im oči. Hneď mu kyj ovisol a divoch skrotol ako baranček. Lebo tvár toho starčeka bola taká milá, taká prívetivá, že kto raz nazrel do nej, hneď ho to premklo, hneď oči zohol.

Tak tu stáli proti sebe, starček prívetivý a tento hnevlivec s opusteným kyjom.

O chvíľku preriekol starec:

„Vidíš, vidíš, človeče, čože zdoláš, že ideš na boha s kyjom? Čože mu urobíš? Ale vezmi si odo mňa tento obruštek a choď naspäť! Netreba ti viac aspoň o to starať sa, čo zješ a čo vypiješ, lebo tento obruštek dá ti všetko, čo si živo zažiadaš, len čo mu povieš: Obruštek, prestri sa!"

Ako nevedieť, kde vzal sa žobráčik na tej lúke, tak čo nevidieť zmizol mu zasa pred očí. A náš človek si na tom ani veľa hlavu nelámal, len už chcel vyskúsiť ten obrus.

„Ale," vraví, „nie tuto, ale kde ma svet vidí, čo ja už teraz mám."

1 pobral sa hneď tam neďaleko do hostinca na noc. A tu pred všetkými vytiahol z kapsy obrus a rozkázal si: „Obruštek, prestri sa!" Čo len živo zažiadal, priam bolo všetko na obrúsku, samé vyberané jedlá a pečienky. Vínko, rozumie sa, chýbať nesmelo. A toho dobre potúžil sa a zaspal. Hostinská kremä na to čakala; spravodlivý obrúsok vzala a miesto neho podstrčila mu falošný, iba naoko tamtomu podobný. Nevedel o ničom nič; nuž ráno len schystal sa a pod' pravo domov, nachovať ženu a deti a jesť a piť do sýta.

Príde domov, ešte vo dverách kričí:

„Ženo, ženo, sem sa! Zažiadať si jesť, piť, čo len živo chceš, hneď bude na stole; ale chytro, chytro len si naň pomysli, čo žiada sa ti, už ako by ti do úst liezlo."

Vytiahne obrus a zavolá: „Obruštek, prestri sa!" Ale tu nič! Nasrdený zakričí:

„No, hneď prestri sa, a kaša s mliekom aby už tu bola!"

Ale ani tak nič a nič, čo ako srdil sa a kričal. Ako bol nasrdený, na inšie nepomyslel, len že ho to žobráčik oklamal, dal sa mu len raz najesť a naďalej už nepamätal ani preňho, ani pre ženu a deti.

„Ale počkaj si mi ho, veď mi to odbydeš; tam ťa ešte dodrúžgam!"

S tým vyletel z domu ako sršeň, zasa na boha s kyjom.

Ide, ide, ďaleko už zašiel, – podvečer príde na tú lúku. Tam stál zasa žobráčik a díval sa po širokom svetle. A tento sršeň dvíhal už kyj z pleca, že ho ovalí. Ale ako pozrel do prívetivej tváre starčekovej, hneď cele skrotol a kyj mu ovisol. A starček mu povie:

„Nedávaj sa na to, na čo si nenarástol. Jednako si si sám na príčine, že sa ti ten obrus tak prevrátil. Aj ti už obrus nedám, ale volač inšie, pri tom zadržiš sa lepšie. Tu máš, hľadže, túto kuru; kedy chceš, vtedy ti plné hniezdo zlata nanesie.“

Žobráčik zmizol a náš človek iba vtom opamätal sa, že už mal kuru pod pazuchou. Pobral sa a prišiel zasa do toho istého hostinca. Hostinská ho veľmi pekne privítala a škúlila tak z boku, čo zas vytiahne. A ten strhne klobúk z hlavy a posadí naň sliepku ako na hniezdo a povie:

„Kura, daj zlata!“

Hneď mal plný klobúk zlatých peňazí. Rozkázal si večeru – panskú čo viac! Hostinská ho ešte uponúkala ako jedením, tak aj dobrým tuhým vínikom. Pohár šiel za pohárom a nášmu človeku udrelo to z ruky do hlavy. Spievajúci mohla mu hostinská prečarať kuru, aj mu ju prečarala.

Ako sa prebudil, hneď letel, ani nezastavil sa nikde, iba doma, a volal na ženu:

„Pod', starká moja; teraz vidíš, čo si ešte nevidela!“

A aby to skorej bolo, zas iba klobúk podložil a uhniesdil kuru naprostred stola a rozkazoval:

„Kura, daj zlata!“

Rozkazoval, rozkazoval až do tretice, ale tu nič a nič. Dobré ho už teraz od zlosti tam nevychytilo. Otrepal klobúk aj so sliepkou o zem a vyletel ako zbesnený z domu, že ešte len teraz ide na toho boha s kyjom.

Paril zasa tou istou cestou a raz potom podvečer dobehol zasa na tú istú lúku. Vetril na všetky strany očima, že kde mu ten žobráčik, čo ho zasa takto oklamal, aby ho už teraz tým kyjom na prach zmlal. A žobráčik aj tam stál naprostred lúky a v ruke držal svoju barlu. Náš chlap, ako bol rozpaprčený, tak zrovna naňho kyjom. Lež iba čo raz stretli sa im oči, už chlap skrotol a kyj mu ovisol. A starček prívetivo k nemu:

„Človeče, človeče, na čo sa to dávaš, keď ani toľko nezdoláš ako biedna muška? Ale aby si konečne videl, že ťa rád mám, daj sem ten kyj a tu máš moju barlu; ako jej raz povieš: Barla, bi! hneď potom všetko bude dobre.“

Žobráčik zmizol a náš človek ani nevedel, ako prišiel o svoj kyj a mal v ruke starcovu barlu. A teraz už hútal:

„Nepustím sa len tak treskom-pleskom do sveta, skúsím ja najprv tu, kde som sám, čo to za barla. I veru povedal:

„Barla, bi!“

A barla začala biť, lomiť, ale keď tam nebolo nikoho, nuž len jeho samého. Ej, veru mu povystierala údy a kosti v ňom praš'ali. Keď už ledva zdýmal od bolesti a tam omdlieval, vtedy sa mu voliak predsa zavzdychlo: „Ach, barla moja, prestaň!“

Barla hneď prestala biť a ako sama podala sa mu do ruky.

„Ej,“ vzdychá si už potom, „na takúto príučku som nečakal. Ale nech si je! Ešte môžem i ja takéto príučky po svete rozdávať!“

'Zatiahol i teraz pravo do toho hostinca na noc. Hostinská okolo neho ako vrtielka, že čo si rozkáže na večeru.

„A veď si voľač len rozkážem,“ hovorí jej; „ale neviem, či ľúbiť sa vám bude potom výplačka!“

„A čo by sa mi neľúbila?“ šteboce táto okolo neho. „Iba si rozkážte, čo vám duša zažiada, hneď¹ bude všetko na stole.“

Narozkazoval si on toho dosť a bolo toho ešte aj viac a hostinská len štebotala okolo neho a bola by ho vínom zaliala, a to všetko len preto, že chcela z neho vyvábiť, či ešte dač takého nemá ako prv. Ale on nedal znať sa ani v najmenšom. Iba naposled, ako to obyčaj v hostincoch, opýtal sa aj on:

„No, pani hostinská, čože som dlžen?“

A milá prepelička zas len prepel'uje:

„Čože by ste boli dlžní? Veď sa to nájde! Veď sa ešte len pobavte u nás! Ešte si zajedzte a zapite!“

A bola by ho ešte unúkala, uhostila, – a to všetko preto, že na všetok pekný spôsob chcela k tomu prísť, čo by takého sebou niesol, čo by mu zameniť mohla a dať plané za dobré.

Ale tu zvrtilo sa koleso. Lebo on povedal zrovna:

„No nič; už vám len dám výplacku, a hneď uvidíme aj to, ako ľúbiť sa vám bude. – Barla, bi!“

Barla začala hostinskú biť, lomiť, čo len tak praš'ali kosti v nej. Hostinská začala metať, hádzať sa a kričať zle-nedobre na neho, že či jej tak platí. Ale on nič, a barla len bila a lomila a bola by každého dodrúzgala, kto by bol priblížil sa. Konečne hostinská nevládala už ani kričať a len tak ciepečala ako kurča, keď omdlieva:

„Jaj, jaj, človeče, prestaňte, už vám všetko zradím!“ „Čo takého?“ opýtal sa náš človek.

„Jaj, jaj, váš spravodlivý obruštek u mňa!“

„No, veď som si to hneď myslel; ale kura kde?“

„Jaj, jaj, – aj kura tam v kasni pri obrúsku na zlatom hniezde sedí.“

Hneď bežal pravo do kasne, a keď dobre prizrel sa, hneď aj poznal, že sú toto jeho spravodlivé veci, a tamtie, čo domov priniesol, že museli byť iba podstrčené.

Zanechal hostinskú tam aj s príučkou a nestavil sa nikde iba doma.

„Žena, deti!“ kričal ešte vo dverách. „Tu je už všetko tak, ako malo byť. No len skoro, čo si zažiadate jest? Vravte, vravte!“

Deti, nebožiatka, čo ak zdýmali od hladu – aj kdeže by nie, od toľkých čias iba to mali v ustiech, čo im dobrí ľudia nadelili – predsa len schápali sa dovedna okolo otca a volali:

„Kašu s mliekom, kašu s mliekom!“

Hneď to bolo na stole, len čo rozkázal:

„Obruštek, prestri sa!“

Najedli sa všetci do dobrej sýtej vôle. A keď najedli sa, zavolať otec:

„No a teraz, deti, či chcete zlaté kajka?“

„Chceme, chceme!“ volali už teraz, čo im hrdlo dalo.

„No, postávajte si dookola naprostred izby.“

Ako postávali si, vzal sliepku so zlatým hniezdom a rozkázal jej, a tá niesla zlaté vajcia. Deti poskakovali okolo a tľapkali si rukami:

„Jaj, zlaté kajka! Jaj, zlaté kajka!“

„No, vidíte, takto bude vodiť sa vám, keď budete dobré,“ riekol otec.

Vtom ale hneď vytiahol barlu a povedal:

„Barla, bi!“

Barla začala milé deti masť, keď najlepšie tľapúškali si. Deti rozplakali sa všetky.

„No, vidíte,“ riekol otec, „takáto vám bude hodina, keď plané budete!“

Ale aby zahojilo sa im, kázal barle prestať od bitia a deťom dovolil, aby si pobrali po zlatom kajku a zabávali sa.

Hneď bolo všetko v dome na pokoji a od tých čias aj tomuto človeku lepšie šla hodina, ale nestrojil sa viac na boha s kyjom!